

Date și evenimente semnificative din evoluția sistemului competițional în schi sărituri, pe plan internațional și național

Data and significant events for the evolution of competition ski jumping at international and national level

Lorand Balint, Wilhelm-Robert Grosz

Universitatea „Transilvania” din Brașov, Facultatea de Educație Fizică și Sport

Rezumat

Schi săriturile reprezintă o ramură sportivă spectaculoasă, care s-a dezvoltat inițial în țările nord europene și s-a extins ulterior la nivelul tuturor țărilor care beneficiază de zone montane, precum și în alte locații ca: SUA, Canada și Japonia.

Dacă în aparență, executarea săriturilor cu schiurile de la trambulină este rezervată exclusiv genului masculin, iar mass-media își focalizează interesul doar pe această direcție, datele și evenimentele consemnate de-a lungul evoluției acestui sport atestă și prezența feminină în sistemele competiționale naționale și internaționale, la început mai puțin, astăzi tot mai mult sub patronajul Federației Internaționale de Schi.

Pe plan național, deși evenimentele competiționale și performanțele sportive sunt puțin concludente, viitorul schi săriturilor în România cunoaște noi premise de dezvoltare, prin strategia creată pentru această ramură de sport de către Federația Română de Schi Biatlon care, odată cu încheierea unui contract de parteneriat – pe o durată de zece ani – cu OMV – Austria (2007), își propune restructurarea atât a bazelor naționale de pregătire, cât și a metodologiei de instruire, în perspectiva realizării unor rezultate sportive de top, pe plan internațional.

Cuvinte cheie: schi sărituri, evoluție, sisteme competiționale, performanțe sportive.

Abstract

Ski jumping is a spectacular branch of sports that was developed initially in northern European countries and later expanded to all countries with mountain regions, but also in other locations such as USA, Canada and Japan.

Although, apparently, ski jumping was exclusively male, and media focused their interest in this direction only, data and events recorded over the evolution of this sport have proved the presence of women in national and international competitions. Nowadays women are practicing this sport under the patronage of the International Ski Federation.

In Romania, although competitive events and sports performance are less conclusive, the future of Romanian ski jumping has initiated a new development strategy created by the Romanian Ski Biathlon Federation. They have now concluded a partnership agreement - a period of ten years - with OMV - Austria (2007), which has restructured both national training bases and training methodology, in view of achieving top sports results at an international level.

Key words: ski jumping, development, competitive systems, sport performance.

Săriturile cu schiurile reprezintă o ramură de sport, în care schiorul pornește de pe o suprafață de elan – prevăzută special prin parametrii de construcție ai trambulinei – cu scopul de a efectua, printr-o modalitate de desprindere specifică de pe masa trambulinei, o săritură cât mai lungă, performanța sa fiind evaluată în puncte, ce rezultă dintr-un calcul la baza căruia stau notele obținute de către sportiv la „stil” (acuratețea tehnică) și lungimea săriturii (Balint ș.c., 2009).

Conform datelor din „Enciclopedia schiului” (Bompard, 2005), originea săriturilor cu schiurile poate fi datată cu anul 1860, când Sondre Norheim din Norvegia, considerat întemeietorul („părintele”) acestei ramuri de sport, a reușit o săritură – fără să utilizeze bețele de schi – de cca. 30 m, săritură efectuată peste o stâncă.

În anul 1862, a avut loc prima competiție oficială de schi sărituri, organizată la Trysil (Norvegia).

La începutul sec. XX, săriturile cu schiurile figurează în programul Jocurilor Nordice (1907-1926) și al altor concursuri internaționale, precum Montgenèvre 1907, Chamonix 1908 etc. Ele au fost incluse, sub forma unei singure probe, în programul Jocurilor Olimpice de la Chamonix, în anul 1924.

„Turneul celor patru trambuline” reprezintă o competiție distinctă ce se derulează anual – începând cu sezonul 1952/1953 – în două țări, Germania (la Oberstdorf și Garmisch-Partenkirchen), respectiv Austria (la Innsbruck și Bischofshofen).

Sub egida Federației Internaționale de Schi (FIS), începând cu sezonul competițional 1979-1980, s-a inau-

Primit la redacție: 26 septembrie 2010; *Acceptat spre publicare:* 1 noiembrie 2010

Adresa: Universitatea „Transilvania” Brașov, Facultatea de Educație Fizică și Sport, B-dul Eroilor, Nr. 25

E-mail: lbalint@unitbv.ro

gurat prima ediție a Cupei Mondiale la schi sărituri, câștigătorul ediției fiind Hubert Neuper din Austria. Această competiție s-a derulat neîntrerupt până în prezent, ea cuprinzând anual 25-30 de etape, desfășurate, după caz, pe trei tipuri de trambuline:

- *trambuline mici / normale* – pentru care punctul de construcție (K) se găsește la aproximativ 80 – 100 m. Pe aceste trambuline se pot efectua sărituri de până la – și peste – 110 m;

- *trambuline mari* – pentru care punctul K este situat la aproximativ 120 – 130 m. Performanțele atinse sunt de cca. 145 m;

- *trambuline de zbor* – unde punctul de construcție se găsește la 160 – 185 m. Recordul mondial la proba de zbor cu schiurile, deținut de norvegianul Bjørn Einar Romøren, este de 239 m, el fiind stabilit la Planica (Slovenia), în anul 2005.

O altă categorie de competiție internațională derulată în sezonul hibernal, organizată tot sub patronajul FIS și pe care dorim s-o menționăm, este Cupa Continentală (prima ediție 1991/1992), care se suprapune ca perioadă de desfășurare cu concursurile ce au loc la nivelul Cupei Mondiale, dar este rezervată juniorilor și în general sportivilor tineri care doresc să acceadă în echipele naționale de schi sărituri ce participă la circuitul Cupei Mondiale.

Începând cu sezonul 1994/1995, pe perioada verii, FIS organizează Summer Grand Prix-ul la schi sărituri. Competiția se derulează în cca. 10 reuniuni, de regulă între lunile iulie – octombrie, pe trambuline prevăzute cu suprafețe artificiale, cu urmă de ceramică pe zona de elan și plastic (impregnat cu apă) pe suprafața de aterizare.

Săriturile cu schiurile sunt practicate și de către femei și deși, atât în trecut, cât și în prezent de altfel, acest subiect a fost și este plin de prejudecăți și controversate, asistăm la încercări de rezolvare a situației date, evident în favoarea nediscriminării din sport.

Dacă primele documente despre practicarea de către femei a săriturilor cu schiurile sunt datate cu anul 1911, sursele norvegiene plasează acest eveniment încă din anul 1863, dată la care femeile participau la competiții locale de sărituri (Bomgard, 2005).

Primul record oficial este atribuit austriecei Paula Lamberg (din Kitzbühel), care a efectuat o săritură de 22 m (1911), ea fiind menționată în cronicile vremii ca „Eroina săritoare în fustă”.

În anul 1931, legendara *Johanna Kolstad* (Norvegia), supranumită „Regina schiului”, efectuează o săritură de 32 m, iar în 1938, stabilește un record impresionant – neegalat timp de peste 30 de ani – sărind 71,5 m.

Magica performanță de a zbura peste linia ce marchează 100 m a fost realizată de către finlandeza Tjina Lehtoli care, în anul 1981, a sărit 110 m (Kuusamo – Finlanda), menținând recordul acesta până în anul 1994, când austriaca Eva Gangster, la doar 16 ani, sare 113,5 m, iar în 1997, de pe trambulina de zbor cu schiurile de la Kulm, K 185 (Bad Mitterndorf – Austria), aceeași sportivă reușește o săritură de 167 m.

În anul 1998, la trambulina olimpică de la St. Moritz, K 95 (Elveția), a avut loc prima ediție a Campionatului Mondial de schi sărituri, la categoria femei. Câștigătoarea acestui eveniment, istoric pentru sportul feminin, a fost

finlandeza Heil Pormell.

Începând cu sezonul competițional 1998/1999, sub egida FIS, se inaugurează Grand Prix-ul de schi sărituri (GP) pentru femei (primul Turneu al Marelui Premiu a fost câștigat de Heil Pormell), competiție care, din anul 2004 și-a schimbat denumirea în Cupa Continentală, echivalentul – într-o oarecare măsură – a Cupei Mondiale la schi sărituri pentru categoria bărbați. La data de 29.01.2003, (Kulm K 185, Bad Mitterndorf – Austria), sportiva austriacă Daniela Iraschko devine prima femeie care efectuează un zbor cu schiurile de 200 m.

În mai 2006 s-a înaintat propunerea de a permite participarea săritoarelor la Jocurile Olimpice de Iarnă programate în 2010 la Vancouver (Canada), dar Comitetul Olimpic Internațional (CIO) a respins această propunere, argumentând, prin persoana lui Jacques Rogge, președintele CIO, că această categorie nu este admisă la Jocurile Olimpice deoarece „noi nu dorim ca medaliile să fie diluate”, referindu-se la numărul relativ mic al potențialelor participante. Menționăm că, în anul 2009, erau înregistrate la FIS, un total de 206 sportive, dintre care 146 sunt încă angrenate în activitatea competițională, ele aparținând de națiunile majorității țărilor europene cu tradiție în sporturile de iarnă, precum și din Canada, USA și Japonia.

În privința practicării săriturilor cu schiurile de la trambulină în România, prima dată oficială este consemnată în anul 1913, când Societatea de schi din Brașov (Kronstädter Ski-Vereinigung – K.S.V.) amenajează o trambulină în Poiana Postăvarului (Brașov) și organizează primul concurs, la care s-a înregistrat o săritură „record” de 7,80 m (Postolache, 1979). În 1914, pe aceeași trambulină, se înregistrează o săritură de 13,5 m, la un concurs de combinată nordică (Epuran, 1958).

În 1921, are loc primul „mare” concurs de schi din țara noastră, reunind mai toate probele acestei discipline sportive, ne referim evident la cele existente la acea dată. La această competiție, un mare succes a reperat concursul de sărituri, la care au participat 13 concurenți și care s-a disputat în Poiana Pietrii Arse. Tot în anul 1921 se construiește în Poiana Postăvarului o trambulină mai mare, iar la al VII-lea Campionat al Ardealului (1923), la locația menționată, Herman Gust realizează o săritură de 18,5 m, apoi, la Ediția a VI-a a Campionatului României, desfășurată în 1924, se obțin sărituri de 22 m (pe aceeași trambulină).

În anul 1926, după restructurarea Federației Societăților Sportive din România (FSSR), disciplina sportivă schi se separă de celelalte sporturi de iarnă, ca urmare a dezvoltării sale și activității competiționale relativ susținute. Un an mai târziu, campion național la proba de sărituri este desemnat Lexen Friedrich (Postolache, 1979).

În anul 1928, Societatea Turistică a maghiarilor din Brașov (B.T.E.) construiește în masivul Piatra Mare (la o altitudine de 1680 m) o trambulină de sărituri și inițiază cursuri de instruire a tinerilor (la primul curs din acel an, au participat 32 de tineri schiori). Tot în 1928, K.S.V. construiește în Poiana Postăvarului (Poiana Brașov), după un proiect al inginerului elvețian Straumann, o altă trambulină, situată pe amplasamentul precedentei, cu punctul K de 40-45 m, pe care, la inaugurare, se obține

doar o performanță de 24 m (trambulina s-a folosit până în anul 1960) (Matei, 1982).

În anul 1929, B.T.E., organizează primul său concurs la proba de sărituri, în masivul Piatra Mare, câștigător fiind desemnat K. Dressnandt, cu o săritură de 14,5 m, iar în 1930 (la al doilea concurs) recordul trambulinei este ridicat la 20,5 m, competiția respectivă înregistrând 48 de participanți. Anul 1929 consemnează darea în folosință, la Predeal, a trambulinei „Cioplea” (Trambulina „Veștea”) care însă, fiind construită pe stâlpi de lemn, nu rezistă timpului. Ea este reconstruită mult mai târziu (1985), cu un K 70m, fiind redată în circuitul competițional în anul 1987, însă, în prezent, este din nou neutilizabilă (Ionescu, 2004).

Același an - 1929 - marchează și primul concurs internațional de schi organizat de țara noastră. Așa după cum menționează Epuran (1958), competiția a stârnit un mare interes, în special prin proba de sărituri, care a atras în Poiana Brașov peste o mie de spectatori. Proba a fost câștigată de cehoslovacul Civrny, cu o săritură de 29 m (în antrenament, același sportiv a sărit 38 m).

În anul 1933, B.T.E. începe construcția trambulinei de pe Bunloc K 60 (Săcele-Brașov) care, pentru mulți ani, va fi cea mai mare trambulină din România.

În anul 1936, la J.O. de Iarnă de la Garmisch Partenkirchen (Germania), la proba de sărituri cu schiurile, sportivii români obțin o clasare modestă, locul 41 din 48 de concurenți, reprezentând 14 țări (Matei, 1982). De asemenea, în același an, se inaugurează trambulina de la Păltiniș (Sibiu).

În 1938, Gh. Covaci înregistrează, la Campionatele naționale de sărituri, programate la Bunloc, o săritură de 50 m. Menționăm că, pe aceeași trambulină, cu un an înainte (1937), se stabilește un record, cu o lungime a săriturii de 56 m.

În 1939, la Râșnov – Valea Cetății (jud. Brașov) – se construiește o trambulină cu K 20 m.

În perioada 1941-1942, se construiește trambulina de la Borșa (Maramureș), de către C.S. Honved Militar, sub îndrumarea inginerului polonez Marusack Stanislav. Pe profilul vechi al acestei trambuline, cu K 85-90, recordul de lungime este deținut de Gh. Gereaa (Fig. 1), cu o performanță de 98 m (1980).

Fig. 1 – Gereaa Gheorghe – record pe trambulina Borșa (96 m) – 1980.

Din anul 1981, trambulina este modernizată (la inițiativa lui V. Teodorescu) ajungând la un K 110 (pe această trambulină, care astăzi din păcate nu mai există, F. Spulber a realizat recordul național de lungime – 1999 – în vigoare, cu o săritură ce a măsurat 118 m) (Balint ș.c., 2009).

În anul 1951, la Poiana Brașov, au loc Jocurile Mondiale Universitare de Iarnă, prilej cu care, printre alte amenajări, se construiește și o trambulină de K 80-85 m.

În perioada 1950-1960, se construiesc o serie de trambuline, în general de mici dimensiuni, cum ar fi cele de la Valea Strâmbă (Harghita, K 30; K 70), Miercurea Ciuc (Harghita) K 40, Odorheiul Secuiesc (Harghita) – toate acestea nefuncționale în ultimii ani! Din zona Harghita s-au evidențiat, datorită condițiilor menționate, o serie de săritori, printre care îl menționăm pe Kis Eugen, triplu campion național, deținătorul Cupei României timp de 3 ani (Fig. 2).

Fig. 2 – Kis Jenő (Eugen), evoluție pe trambulina din Poiana Brașov, 1959.

Un alt săritor cu schiurile, menționat de Matei (1982) ca având rezultate remarcabile pe plan național – pentru respectiva perioadă – este Cornel Crăciun (12 titluri de campion național).

Perioada 1970-1980, este marcată de creșterea numărului de concursuri la „sărituri speciale”, atât la categoria seniori, cât și la juniori I-II și copii I, cum ar fi: Cupa orașului Predeal, Cupa Brașovia, Cupa Unirii, Campionatul R.S.R., Concursul republican pentru copii, Cupa Maramureș, Dinamoviada, Cupa Dinamo, Cupa Borșa, Cupa F.R.S.B. Toate aceste întreceri, prin cumularea rezultatelor, determinau clasificarea generală a sportivilor, în competiția „Cupa României”. Dintre sportivii care s-au evidențiat prin performanțele lor interne – în special – între anii '70 – '80, îi menționăm pe: Gereaa Gheorghe, Buzoiu Costică, Balint Lorincz, Stinghe Gabriel, Hossu Ioan, Ana Ioan, Cimpoieșu Ion ș.a. Cluburile sportive reprezentative pentru schi săriturile din România, au fost Dinamo Brașov și A.S.A Brașov (Balint și colab., 2009).

Începând cu anul 1986, C.S.Ș. Brașovia, organizează o bază sportivă de schi sărituri la Săcele (Valea Largă), cu scop declarat de inițiere și perfecționare în această ramură de sport, construindu-se – evident, în timp – patru trambuline (K 10; K 15; K 35; K 45) care, în 1989, sunt acoperite cu material sintetic, pentru a putea fi utilizate și

în perioada de vară.

În perioada 2001 – 2005, C.S.Ș. Râșnov construiește în Valea Cărbunariilor, trei trambuline cu K 15, K 30, respectiv K 40.

Trambulinele de la Săcele și Râșnov sunt în prezent singurele locații funcționale (parțial!) pentru practicarea schi săriturilor în România, fapt puțin îmbucurător și laudabil.

În decursul timpului, titlul de „*maestru al sportului*”, obținut pentru performanțe deosebite la schi sărituri (titluri multiple de campion național), a fost atribuit următorilor: *Grosz Wilhelm-Robert, Neagoe Virgil, Mezei Arpad, Munteanu Octavian, Spulber Florin, Balint Lorincz și Ioniță Ciprian*.

Anul 2007 reprezintă un moment crucial pentru evoluția ramurii de sport schi sărituri în România. Oportunitatea este dată de semnarea unui contract bilateral între Federația Română de Schi Biatlon și grupul austriac OMV, care prevede în esență ca, în zece ani de la debutul proiectului, săritorii cu schiurile români, să se situeze în primii zece la nivel mondial (cel puțin unul dintre aceștia). Pentru realizarea obiectivului cadru menționat – alături de OMV – partenerii „OMV Move & Jump” au decis să susțină dezvoltarea infrastructurii necesare practicării săriturilor cu schiurile în România, la standarde internaționale. În acest context, bazele de sărituri cu schiurile de la Râșnov și Săcele vor fi practic complet restructurate. La Râșnov se finalizează (termen octombrie 2010) lucrările pentru construirea a trei trambuline moderne pentru copii și juniori (K 15; K 30; K 65), cu toate amenajările, utilitățile și utilajele necesare unui complex sportiv de acest gen (telescaun, vestiare, birouri, tribune etc.), iar la Săcele, proiectul de construire a trei trambuline (K 50; K 70; K 100) se află în stadiu de proiect-autorizare.

Pe lângă cele prezentate, contractul FRBSB-OMV (la care autorii prezentului articol sunt parte activă) prevede și asistență tehnică de specialitate, acordată de prof. Paul Ganzenhuber (Chairman CT Ski Jumping), personalitate marcantă în lumea schiului austriac, în particular și a celui mondial, în general, care coordonează permanent activitatea de instruire derulată la nivelul loturilor naționale (A; B; C) ale României și susține periodic stagii teoretico-

metodice pentru pregătirea antrenorilor români, care au fost selecționați și coopțați de FRBSB, pentru a lua parte la acest proiect generos.

În loc de concluzii

Primele rezultate pe plan internațional au început să apară, astfel, doi sportivi componenți ai lotului A (R. Tudor și Sz. Kozma) au reușit să obțină calificarea la JO de Iarnă – Vancouver 2010 (deși ulterior s-a hotărât neparticiparea lor la marea competiție!), iar sportivii din loturile B și C, au câștigat ultimele două ediții (2007/08, 2008/09) ale unei competiții similare „Turneului celor patru trambuline”, dar rezervat pentru copii. De asemenea, Tatu Robert, în vârstă de 14 ani, a reperat prima victorie românească într-o competiție FIS – categoria juniori, la Einsideln K 70 (Elveția) cu 242,4 puncte (14.08.2010 – Summer Grand Prix), devansând sportivi din țări cu mare tradiție ca: Germania, Norvegia, Cehia, Austria, Slovenia și Elveția (www.fis-ski.com), iar sportivul Tudor Remus s-a clasat pe poziția a X-a, la Falun K 98 (Suedia), în cadrul unei etape de vară a FIS Cup (1).

Conflicte de interese

Nu există conflicte de interese.

Bibliografie

- Balint L, Grosz WR., Gaspar P. ABC-ul în schi sărituri-Teoria și metoda instruirii de bază. Ed. Universității Transilvania din Brașov, Brașov 2009, 9-31.
- Bompard JJ. (coord). Encyclopédie du ski. Ed. Hermé, Paris 2005, 44-46, 271-274.
- Epuran G. Urme de schi peste veacuri. Ed. Tineretului Culturală fizică și sport, București 1956, 235-279.
- Ionescu G. Predeal-Istoria schiului. Ed. Ecran Magazin, Brașov 2004, 80-81.
- Matei I. Marea aventură a schiului. Ed. Albatros, București 1982, 60-82.
- Postolache N. Istoria sportului românesc în date. Ed. Junimea, Iași 1979.

Web-site-uri vizitate

- (1) www.fis-com/ski-jumping - Results